

עבודה זרה ל

שווערד

1. רמב"ם יד החזקה - הלכות מאכלות אסורות פרק יא

(ט) אין מתנסך לעכו"ם אלא יין שראוי להקריב על גבי המזבח ומפני זה כשגזרו על סתם יינם וגזרו על כל יין שיגע בו שיהיה אסור בהנייה לא גזרו אלא על היין הראוי להתנסך לפיכך יין מבושל של ישראל שנגע בו העכו"ם אינו אסור ומותר לשתות עם העכו"ם בכוס אחד אבל יין מזוג ויין שהתחיל להחמיץ ואפשר שישתה אם נגע בו נאסר:
(י) הורו גאוני המערב שאם נתערב ביין ישראל מעט דבש או מעט שאור הואיל ואינו ראוי למזבח הרי הוא כמבושל או כשכר ואינו מתנסך ומותר לשתותו עם העכו"ם:

2. רמב"ן על עבודה זרה דף ל/א

והר"מ הספרדי ז"ל אומר שאם נתערב ביין מעט דבש או מעט שאור הואיל ואינו ראוי לנסך למזבח הרי הוא כיון מבושל וכשכר ומותר לשתותו עם הגוי, וזה הטעם אינו נכון שאם משום גזירת בנותיהן כל שלא נשתנה טעמו וריחו לגמרי בכלל יין הוא ואסור, ויין מבושל וחומץ לפי שאינו בכלל יין סתם התירו בהם, ואת"ל שלא גזרו אלא ביין הראוי לנסך שכל גזירתם אחששת ניסוך הוא דסמכו לה דלמא אע"פ שאין אנו מנסכין אותו ע"ג המזבח אינהו מנסכי ליה, שהרי בשאר תקרובות אינהו מחוסר אבר אית להו ושאר מומי לית להו ואנן אית לן אפילו בדוקין שבעין, וכן נראה שהרי הם מקריבים בנות שוח ופירות דקל טב שהוא דבש שאסרה תורה לגבי המזבח וכיון שהן מנסכין אותו אסור שהרי הוא משתבר כעין פנים, מעתה אם נתערב בו מעט דבש ודאי אע"פ שיש בו נותן טעם [אסור], אבל יינומלין כיון שיש בו דבש ופלפלין הרבה ונשתנה טעמו לגמרי אפשר דלא גרע מיין מבושל ואינו מתנסך במגע גוי:

3. הרא"ש על עבודה זרה פרק שני - סימן ג

והדבר תמוה כיון שגזרו על יינן משום בנותיהן וכי משום שהרתיחו לא שייכא הך גזירה. ואי משום דלאו בר ניסוך הוא. והלא יין מזוג נמי לאו בר ניסוך הוא. ואפשר לפי שהמבושל אינו מצוי כל כך ומילתא דלא שכיחא לא גזרו ביה והרמב"ם ז"ל כתב שאם נתערב ביין מעט דבש או מעט שאור הואיל ואין ראוי לנסך על גבי המזבח הרי הוא כיון מבושל וכשכר ומותר לשתותו עם העובד כוכבים. ואין לסמוך עליו דעיקר גזירה משום בנותיהם אלא שהחמירו לאסור בהנאה כיון שנתנסך לעבודת כוכבים וכן כתב הרמב"ן ז"ל דאף אם תמצא לומר שלא גזרו אלא ביין הראוי לנסך שכל גזירתם אחששת ניסוך הוא דסמכא מאן לימא לן דאיהו לא מנסכי יין המעורב בו שאור ודבש. הלא הם מקריבים בנות שוח ופירות דקל שאסרה תורה למזבח:

4. שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן קח

לחשוב יין מבושל שלא ליאסר במגע עכו"ם צריך חום של קע"ה מעלות פרנהייט בערך.

5. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן לא

שיעור בישול יין להתיר במגע עכו"ם בע"ה ט"ז אלול תשכ"ו.
בשאלתי מהרבה בנ"א שחוששין שמא תגע המשרתת בהיין או שלפעמים איכא בבית אדם שאינו שומר שבת בין המסובין שיש לחוש שיגע ביין ורוצה לבשל כמה צריך שיהיה החום לפי המדות של החום שמודדין במדינתנו. והנה מעצם הדין כשנתבשל כחום שהיד סולדת בו הוא בדין בשול דכן הא מציינו אף כשהוא להקל בשבת דהא איתא במג"א סימן ש"ח ס"ק י"ב שאף שיש בשול אחר בשול כל זמן שהיד סולדת מיקרי רותח ואין בו משום בשול מה שיתוסף חום אף לרתיחה וא"כ גם למה שאמרו מבושל אין בו משום יי"נ = יין נסך = נמי ודאי הוא במדה זו דיד סולדת... אבל אפשר דגם בפחות מתמעט והוי לרמב"ן מבושל לענין יי"נ גם בפחות מיד סולדת. והש"ך שכתב שיעור דמתמעט הוא או שגם בפחות או שהוא סימן ליד סולדת היותר אפשר לידע. והנה יש פעקטערעס/בתי חרושת/ מיין שמבשלין יינותיהן עד מדת החום שבמדינתנו לא פחות ממדה של מאה וששים וחמש גראד/מעלות/, שמדת חום זה ודאי הוא יותר ממדת יד סולדת שלכן לפ"מ שכתבתי אין בזה איסור מגע עכו"ם דודאי הוא בשול וגם ודאי מתמעט, וגם ראיתי כתב העדות מהבחינה שבחנו הכעמיקער/הכימאים/ ביין ומצאו שבמדת חום כזה נחסר הרבה שהחזיקו לשער שבחום זה נחסר יותר מעשירית שא"כ הותחל תיכף להחסיר מעט, והוא ראייה שהאמת כדכתבתי ויש לסמוך ע"ז למעשה. ושיעור שנועשה מתוק שבירושלמי נראה שהוא פחות מיד סולדת, דלא כדמשמע מהדרכי תשובה (ס"ק ט"ו) בשם ככר לאדון/לאדון/ שהוא יותר, ובכל אופן אין להחמיר כמותו מאחר שכל הראשונים מתירין ברתיחה והש"ך כתב לדינא דהוא בנתמעט קצת ממדתו, וכדבארתי שודאי אינו יותר מיד סולדת ואפשר שהוא גם פחות כדלעיל. משה פיינשטיין.

6. שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן כה

מגע נכרי ביין מפוסטר

מבואר במס' ע"ז ובשו"ע י"ד סי' קכ"ג ס"ג "יין מבושל שלנו שנגע בו העכו"ם מותר, ומאימתי נקרא מבושל משהרתיח על האש". וכתב ע"ז הש"ך "דהיינו שיתמעט ממדתו ע"י רתיחה" וכן הוא בב"י ובביאור הגר"א וז"ל: דאף "דבשבת מ' ב' נחלקו בהפשירו אם זהו בישולו אבל כשהרתיחו לדברי הכל הוי מבושל, סה"ת והרשב"א והרא"ש ושאר פוסקים", ומשמע קצת מזה

דסגי בשיעור שהיד סולדת בו דחשיב לכו"ע בישול גמור לענין שבת, וממילא גם משמע דבשיעור זה שהיס"ב = שהיד סולדת בו = ה"ז גם חשיב כנתמעט ממדתו וכמו"ש הש"ך, וראיתי בדר"ת אות י"ד שכתב "ועיין בכנה"ג בהגהות ב"י אות י"ד שכתב בשם הרי"א ז' (הובא בשלטה"ג במס' ע"ז דף י' ע"א דפוס וילנא) דשיעור מבושל הוא כל שאין שותין אותו כיון דהיינו שנשתנה טעמו מטעם יין עיי"ש, ועיין בס' רוח חיים שהביא כן גם משאר גדולי המחברים", אולם ראיתי בשלחן גבוה שהביא מ"ש בזה הראשונים ומסיים "דבטלה דעתו של השלטה"ג אצל כל הני רבוואתא ז"ל דס"ל דכל שהרתיחו ע"ג האש כל שהוא קרוי מבושל שאי אפשר אם לא יתמעט מעט" עכ"ל.

אולם גם ראיתי בא"ז פ"ב דמס' ע"ז אות קנ"ה שכתב שצריך להתבשל "עד שנדע בברור שהרתיחו ונתבשל בישול גמור", גם המאירי במס' ע"ז דף כ"ט הביא דיש אומרים עד שיתעבה וי"א עד שיחזור לשליש וגם יש עוד ראשונים שהצריכו בישול חזק, וגם נראה לכאורה דמ"ש המאירי דסגי ברתחה אחת משמע קצת דכוונתו לומר דסגי בתחלת רתיחה אף שעלתה רק אבעבוע אחת, כי על שיעור שהיד סולדת בו לא שייך כ"כ הלשון של רתיחה אחת, ומזה שגם הוסיף לומר שראוי להחמיר כהאומרים "עד שיתמעט בכדי הראוי לבישול" משמע דשיעור זה הוא בישול יותר חזק מרתחה אחת, אך היות והשו"ע פסק דסגי משהרתיחו על האש ומהוספת הגר"א גם משמע דאין צריכים כלל שיתבשל עד שיעלה אבעבועות וכמו"ש הרשב"א "ואע"פ שלא נתבשל אלא מעט וכשנתמעט ממדתו", לכן רבים נוהגים לא לחשוש כלל למגע עכו"ם במיץ ענבים מפוסטר (אע"ג שמגע נכרי אוסר ביין מגתו כמו ביין רגיל) אשר בכדי למנוע תסיסה וגם יוכל להתקיים עושים פיסטור שמחמם את המיץ בשיעור של לא פחות משבעים מעלות צלזיוס וה"ז חשיב כהרתיחו על האש דמבואר כאן בשו"ע דשרי.

ברם נלענ"ד שיש לפקפק טובא בקולא זו מכמה טעמים, כי נלענ"ד דמבושל שנזכר בש"ס ובפוסקים מיירי דוקא בבישול רגיל דכמו שהתבשל מתבשל בקדירה שעל האש כך היו מבשלים גם את היין, וידוע שתיכף עם תחלת הבישול הכוהל מיד נודף ומתאדה [גם שמעתי שאם מדליקים שם גפרור נעשה שלהבת כמו בהבערה של ספירט] וכמובן שבגלל זה טעם היין משתנה, משא"כ בזמננו הפיסטור נעשה כשהיין והמיץ הם בתוך צנורות סגורים, ולכן הן אמנם דלגבי זה שצריכים שתחסר מהמדה שפיר מסתבר דאף שבגלל זה שהוא סגור ומסוגר לא נחסר כלום מהיין, מ"מ מבושל מיהו הוה כיון דמה שלא נחסר הוא רק מפני שזה סתום ואי אפשר כלל להיות אידוי אבל חשיב שפיר מבושל, אבל מ"מ נראה כיון שאם נחסר מהמדה והכוהל יצא מהיין והתאדה הרי ידוע שטעם היין משתנה מאד ולכן אין דרך הנכרים לנסך יין כזה, משא"כ בפיסטור של זמננו אשר מלבד שהטעם לא משתנה בגלל זה שסגור ואין אידוי, גם עושים עוד תחבולות בחכמה שלא יהא שום שינוי בטעם היין, ושמעתי ממומחה שהמון העם אינו יכול כלל להרגיש ולהבחין שום הבדל בין מפוסטר ללא מפוסטר, ...

ועיין גם במאירי על מס' ע"ז כ"ט ע"ב לאחר שהביא תחלה כמה שיטות בענין שיעור בישול הוא מסיים בהאי לישנא: "וסוף הדברים בענין זה לדעתי כל שהוא מבושל עד שנשתנה טעמו מכמות שהיה מחמת בישולו או ריחו או צבעו שכל שנשתנה בטל חינו ואין חובת ניסוך עליו" וכן כתב שם בדף ל' ע"א "הואיל והגוי מכיר שינוי ריחו להדיא אינו מנסכו ומעתה מגעו מותר אף בשתיה", עיי"ש. וכתב נמי "והרי יין זה מתוך שלא נשתנה לא טעמו ולא ריחו ולא צבעו לא זזה חבתו וכ"ש במה שלא ניכר בו כלל וזה ממה שצריך להזהר בו" עכ"ל, (גם בשד"ח מערכת יין נסך כתב "במבושל עד שנתמעט ממדתו אינו משובח לשתיה ואפשר דמפני שאינו משובח לשתיה חשיב מלתא דלא שכיח") ...

ואף שלכאורה אפשר לומר כיון דמעיקרא בשעה שגזרו על מגע עכו"ם הוציאו את המבושל מכלל הגזירה, ואע"ג שזה היה מפני שלא היה נהוג אז לבשל את היין כשהוא סגור ואילו בזמננו נשתנה הדבר, אפי"ה יכולים לומר דה"ז חשיב כאילו אנו באים מעצמנו להוסיף על גזירת חז"ל ולאסור גם מה שלא היה בכלל הגזירה, כי כך הוא הכלל דכיון שהיה מותר בשעת הגזירה תו לא הוי בכלל האיסור ואין לנו אלא מה שגזרו חכמים, ובפרט שידוע דבזה"ל אין הנכרים רגילים כלל לנסך והרמ"א כתב משום כך ביו"ד סי' קכ"ג דמגעם אוסר רק בשתיה ולא בהנאה, ... מ"מ נראה דבנד"ד אין זה חשיב כלל כגזירה חדשה כיון שמעיקרא לא התירו אלא בבישול כזה שמחסר ממדתו ונשתנה טעמו וריחו ואילו כל זה אינם בפיסטור שבזמננו.

ומיהו לענין זה שכתב הרא"ש במס' ע"ז דטעמא דלא גזרו על מבושל הוא מפני "שהמבושל אינו מצוי כל כך ומילתא דלא שכיחא לא גזרו", וכן כתב גם הרמב"ן בדף ל"ו ע"ב דהוא "מפני שאינו מצוי כ"כ לחוש לו", וכן כתב שם גם הריטב"א כיון שאינו מצוי אצל הכל לכן לא גזרו (גם בשד"ח הנ"ל כתב "כי ההיתר של מבושל הוא משום מילתא דלא שכיחא כמו"ש ב"י ובפוסקים") ועיין גם בט"ז מ"ש בזה, מ"מ נראה דלענין זה יכולים לומר דאע"ג שבזמננו יין מפוסטר מצוי מאד וגם אפשר שאין דרכם כלל להבחין בנסך שלהם בין מפוסטר ללא מפוסטר, אפי"ה יכולים לומר כדאמרן לעיל דהרי זה חשיב כגזירה חדשה שלא היתה קודם וכהיא דהטמנה בסלעים, וממילא דלהך טעמא גם אפשר דשפיר שרי אפי"ה אם לא ניכר וגם אין הנכרי יודע שזה מפוסטר כיון דבשעה שגזרו היה יין כזה מילתא דלא שכיחא, אבל מ"מ כיון שבפיסטור הנעשה בזמננו לא משתנה כלל טעם והריח שפיר מסתבר דאין זו גזרה חדשה, ואף לפי מה שיש בזכרוננו דיש מי שכתב דמה שאין הנכרים מנסכים יין מבושל הוא מפני ש"ע"י הבישול ניכר שזה מיועד וגם נעשה בו מעשה לשתית בני אדם ולכן גנאי הוא להם לעשותו נסך אך גם זה לא שייך כלל בפיסטור שעושים ביקבים כדי שיוכל להתקיים יותר.

אשר על כן נראה דמ"ש בשו"ע דמשהרתיחו על האש לא נאסר במגע עכו"ם מיירי דוקא בכה"ג שמראה היין נשתנה מחמת הבישול ולכן אמרינן דכיון שניכר הנכרי יודע שזה מבושל ולכן אין לחשוש למגעו. אבל בכה"ג דליכא שום שינוי ואי אפשר כלל להכיר אם זה מבושל או לא מהיכ"ת לא נחשוש לנסך במגעו אפי"ה אם הנכרי יודע שנעשה בו פיסטור להמית את החיידקים, וראיתי בדר"ת ס"ק י"ג שכתב בפשיטות על דין זה שבשו"ע "עיין בס' ערך השלחן הספרדי או"ד שהביא מהס' בני דוד דיין מבושל דמותר היינו דוקא אם ידע הגוי שהוא מבושל" עכ"ל, וכן ראיתי בס' זכרנו לחיים יו"ד ח"ב דף ל"א ע"ב שהביא באות י' מכמה מחברים דבעינן "שהגוי יודע שהוא מבושל וכן בכלול מבושל והגוי אינו יודע שהוא מבושל אין היתר למגעו", גם ראיתי בס' הר יראה (ברגמן שנדפס מחדש) שהעתיק בס' כ"א את דברי הבני דוד הנ"ל ואע"ג שכתב שם הבני דוד שייך "מבושל הוי משונה כל כך וכו"ע ידעי - אפי"ה כתב דצריכים שידע הגוי שהוא מבושל" ורק לבסוף הוא מסתפק דאפשר שגם בלא ידיעה יבין הנכרי שזה מבושל, ולכן מסתבר דכיון שעיקר האיסור הוא משום בנותיהם ולפיכך מחמירים גם במגע של גר תושב לאסור בשתיה כמבואר ביו"ד סי' קכ"ד ס"ב, ועיין גם בחדושי רעק"א כאן בס' קכ"ג ובאבנ"ז סי' קט"ז שכתב והעיקר נראה שגם הרא"ש סובר דמגע נכרי אוסר משום בנותיהם וטעם זה הרי שייך שפיר גם בזה"ל וגם בפוסטר, ולכן נראה אף דמעיקרא בשעה שגזרו לא רצו חכמים לגזור אלא באופן ששייך גם החשש של נסך מ"מ כשאין ניכר כלל על היין שזה מבושל אפי"ה אם ידוע שזה מפוסטר מסתבר דבצירוף כל הדברים שכתבנו יש לחשוש שהנכרי אוסר במגעו.

מכל האמור עד כה נראה שלענין ברכת פה"ג או לענין בישול יין של שביעית **מסתבר שלכו"ע יש לברך בפה"ג על יין מפוסטר אפי' להסוברים שמברכים שהכל על יין מבושל**, וגם מותר לבשלו בשביעית, **אולם לענין מגע נכרי** נראה דאף שכה דהיתירא עדיף וגם כתב הש"ך בסי' קכ"ד ס"ק ל"ג על מגע נכרי כיון שהוא רק מדרבנן יש להקל בספק, וגם אע"ג שכלל גדול הוא דאין לנו אלא מה שגזרו חז"ל ולא להוסיף על גזירתם, **מ"מ מכל הלין טעמי דאמרן אינני יודע איך אפשר להקל ולסמוך על פיסטור שרק ממית את החיידקים לחושבו כמבושל אע"ג שלא ניכר בו שום שינוי ולא נחסר כלל מהמדה וגם לא נשתנה כלל טעמו וריחו וכולם קורין אותו בשם יין סתם ולא יין מבושל**, וגם יין כזה הרי שכית ומצוי מאד, ולכן חושבני **דיש להקפיד ולהזהר בזה ממגע נכרי, וגם מאלה שדינם כנכרי לענין זה, בין ביין ובין במיץ ענבים**.

- עיין בביאורי הדף שמביא מהגרי"ש אלישיב: שבזה"ז מכיון שמדין המלכות כל יין בפיסטור, בטלה ההיתר של יין מבושל, שיש לחשוש עכשיו לטעם 'בנותיהם' (דכולם שותים מבושל) עיי"ש.

7. שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קטז סעיף א

משקים שנתגלו, אסרום חכמים דחיישינן שמה שנתה נחש מהם והטיל בהם ארס. ועכשיו שאין נחשים מצויים בינינו, מותר

8. ביאור הגר"א יורה דעה סימן קטז

[א] ועכשיו כו'. תוס' בע"ז ובפ"ק די"ט (ו' א') ובפ' בתרא דיומא (ע"ז ב') ושאר מקומות ואין כאן משום דבר שבמנין שלא נגזרה לכתחלה אלא במקום דיש משום גלוי מדקאמרינן יין מבושל אין בו משום גילוי והרבה כיוצא שם וה"ה לדידן בכולם כיון שלא נאסר לגמרי כנ"ל:

9. פתחי תשובה יורה דעה סימן קטז

(א) ועכשיו שאין נחשים - עיין בשל"ה דף ע"ט ע"ב שכתב דמ"מ שומר נפשו ירחק מזה. והא ראייה שהרי הטור כתב לכל הדינים אחד מהם לא נותר ע"ש עוד. ובהנהגת החסיד הגר"א ז"ל כתוב ג"כ שהיה נוהג מאד בדבר זה ע"ש טעמו ע"כ הרוצה ליהרר יעיין כל הדינים בטור:

10. משך חכמה על שמות פרק יב פסוק ב

ובזה יצא לנו טעם נפלא על הא דקאמר הגמרא (ביצה ד סע"ב) הזהירו במנהג אבותיכם גזירה דילמא אתי לקלקולא דא"כ קשה גם בח"ל גם בא"י יהי' להם דין אחד דגם בא"י שייך האי טעמא, וצ"ל משום דכבר נהגו והוה כמו דלא בטל הטעם ואכמ"ל דצריך ב"ד גדול בחכמה ומנין להתירו וכ"ז אינו נראה שיהיה לעיקר הטעם. אבל מקובלים אנחנו מרבנו הגר"א דאם כי חז"ל פירשו טעמם בכ"ז עוד השאירו טמונים בסתר לבבם טעמים לאלפים גדולים ורמים אבל לא גלו זה לאוזן המון בני ישראל.

11. שו"ת אבני נזר חלק יורה דעה סימן תסט

(ז) וגוף הדבר שכתב קו"ח טעמים רוחניים מטעמים נגלים. לדידי אינו קו"ח כי באמת טעם מילה שהביא שם בפסקי מהרא"י מש"ס נדה [לא ע"ב] שלא יהי' הכל שמחים ואביו ואמו עצבים. בפשטות הוא רחוק שיהי' זה עיקר טעם מילה בשמיני. וכי סעודת מילה שהכל שמחים מדאורייתא. וגם טעם אביו ואמו עצבים רחוק ועפ"י רוב אין האשה טובלת רק לאחר שלשים ודביתהו דרבה שטבלה תוך ל' אצטנינת. אך באמת הטעם בעולמות העליונים וחכמים הלבישו הטעם הנסתר בטעם הנגלה. כאשר כתב בס' הקנה בהא דלא אד"ו ראש משום ירקא ומשום מתיא [ר"ה כ ע"א]. ובקנה כ' הטעם עפ"י הסוד ואמר שחכמים רמזוהו בהא דירקא ומתיא והסתירו הסוד ע"ש. וכיוצא בזה שמעתי מאדמו"ר "הרי"ם" זצ"ל מגור בענין טעם מילה הנ"ל שרמזו בגבוה מעל גבוה ואמר שאיש פשוט יחשוב שהוא כפשטו ויוסף בגשמיות כו' וע"כ טעם הנסתר בכל ענינים שייך. וזה בטעמים שנאמרה בגמ' שכשם שגופי המצות רמ"ח אברים דמלכא באו לעוה"ז בלבושים בדברים גשמיים. כן הטעמים. ועצם טעם בעולמות עליונים לא גלוהו בגמ'. אבל טעמים שבזוה"ק וכתבי האר"י שהם הם פנימיות טעמי המצות מי שיודעים היטב יוכל לדון מתוכם. אך מי הוא שיאמר כביר מצאה ידי להבין הזוה"ק לעומקו ובמה שהרשות התבונן אין לך עסק בנסתרות [לשון הב"ר ח' ב']. אך במקום שנוכל ליישב דברי הגמ' ע"י טעם הזוה"ק והאר"י ז"ל על כנם למה לא. ועי' בגור אר"י עה"ת בפסוק אם בחקותי תלכו דפרש"י לדעת מדרש חכמים. ושם בג"א מקשה בחקים איך שייך תלכו כי אינו מושג הטעם ע"ש מה שתי'. ומדבריו מוכח שטעם המצוה והמדרש א' כי המדרש לפי הטעם. ואל"כ לא הי' התחלה לקושייתו:

12. ספר תורת חיים על עירובין דף יט/א

ונראה לפי ששבת בראשית רמז הוא לעולם הבא יום שכולו שבת כידוע ולכך חייב אדם בשבת בראשית לעשות דברים שהן מעין יום שכולו שבת דכשם שתענוג העולם הבא הוא יין המשומר כדאיתא בפרק חלק עין לא ראתה זה יין המשומר בענביו כך חייב אדם לקדש על היין בשבת רמז לאותו יין ולכך יין מגולה אסור לקדש עליו אפילו בזמן הזה דליכא סכנתא משום דאותו יין של עולם הבא מכוסה וטמיר הוא כמ"ש עין לא ראתה. וכשם שבעולם הבא יש תענוג לויתן ושור הבר לכך חייב אדם לאכול דגים ובשר בשבת בעולם הבא יש תענוג המן כמו שאמרו חז"ל שחקים שבו שוחקים מן לצדיקים לעתיד לבא לכך נוהגין לאכול פשטי"דא בשבת כמ"ש בשו"ע שהוא רמז למן שהיה טל למעלה וטל למטה וי"מ דלכך פורסים מפה בשבת למעלה ולמטה ולחם משנה באמצע זכר למן ולכך אנחנו אומרים בשבת הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו שבת משום דהא בהא תליא. ולהכי כשהאדם מכין עצמו לשבת בראשית חייב להכין עצמו דומיא דהכנת יום שכולו שבת ולכך כשם שבעולם הבא צריך אדם לרחוץ עצמו תחילה בנהר דינור בגיהנם להעביר ממנו כתמי העונות וזוהמתן ואח"כ הוא נכנס לג"ע כך בשבת בראשית שהוא דמיון ליום שכולו שבת אמרו חז"ל שמצוה על כל אדם לרחוץ עצמו קודם שבת כמ"ש באו"ח סי' ר"ס כדי להעביר ממנו זוהמא ממש ודוקא בחמין כמו שכתב האר"י ז"ל בקבלת שבת כיון שהרחיצה היא לעומת רחיצת נהר דינור שהוא חם וכשם שבעולם הבא אחר רחיצה הוא פושט ממנו בגדי חול והיינו הגוף שהוא מלבוש לנשמה בעולם הזה ולבוש בגדי שבת דהיינו מלבוש רוחני העשוי לו מן המצות רמ"ח עשין נגד רמ"ח אברים ושס"ה לאוין נגד שס"ה גידין ועל זה נאמר יכון רשע וצדיק ילבש כמ"ש הזוהר כך בעולם הזה חייב אדם לפשוט בגדי חול וללבוש בגדי שבת. וכי היכי דברחיצת העולם הבא בגיהנם האדם עומד בסכנה גדולה שלא תכלה הנשמה כך בעולם הזה הוא בסכנה כפי המרחצאות שעשוין בזמניהם כדפי' וכיון דרחיצת העולם הזה זכר היא לרחיצה דגיהנם לכך תיקנו חז"ל שהנכנס למרחץ בעולם הזה דהיינו בערב שבת שחייב אדם לרחוץ עצמו יבקש רחמים שלא יבא לידי סכנה ויאמר יהי רצון שתצילני מן האור הזה ויבקש אז נמי על הרחיצה של עולם הבא בגיהנם ויאמר ומכיוצא בו לעתיד לבא מאחר דהנך רחיצות שייכין להדדי והא בהא תליא והיינו דנקט ומכיוצא בו לעתיד לבא ולא קאמר וכן לעתיד לבא וכי היכי שמתפללים ביום השבת ואומרים הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו שבת הכי נמי בתפלה זו תיקנו לומר כה"ג:

13. ספר תורת חיים על עבודה זרה דף ל/ב

פי תאינה אין בו משום גילוי טעמא כדמסיק משום שנא' שומר פתאים ה'. וא"ת מאי שנא תאנים וענבים שהקב"ה שומר את האדם שלא יאכל ממנו נחש משאר כל הדברים האסורין משום גילוי דלא אמרינן הכי וי"ל דכי היכי שהוא יתברך שומר פתאים דוקא ולא החכמים לפי שהחכמים יכולין לשמור את עצמן שלא יבאו לידי מכשול מה שאין כן שוטים דלא אפשר להו לשמור עצמן הכי נמי משקין דשייך בהו גילו כגון יין ומים וחלב שמשמין אותן בכלים תמיד ואפשר לו לאדם לשומרן ולכסותן יפה מפני הנחשים לכך אין שמירתו יתברך עליהם אבל תאנים וענבים מלתא דלא אפשר הוא שצריך לייבשן בחמה לעשות מהן גרוגרות וצמוקין ואין דרכן להיות בכלים תמיד לכך שמירתו ית' עליהן מפני תיקון עולמו ואבטיח דבסמוך כיון דנתגלתה היה לו לשומרה ולכסותה:

14. ספר חתם סופר על מסכת שבת דף עז/ב

תו איתא שם ת"ר שלשה מוסיפין גבורה דג נחש וחזיר. גבורה היינו דין כידוע, ושלושה מוסיפים דין למעלה, דג היינו צדיקים גמורים או אומה ישראלית בכללם שניצודים כדגים והקב"ה מדקדק עמהם כחוט השערה ואמר כל זמן שמזקינים שאז חכמה ניתוספת בהם, ונחש הם רשעים גמורים שמהפכים רחמים לדין וכל זמן שמזקינים דעתן מיטפשת עליהם, והחזיר מיער שהקב"ה מתמלא עליהם עברה בכל יום שמלכותן נמשכת כל כך ומזקינים כל כך, ודו"ק:

15. ספר בניהו בן יהוידע על שבת דף עז/ב

שם שלשה כל זמן שמזקינין מוסיפין גבורה. נראה לי בס"ד הטעם שעשה הקב"ה כן בשלושה בריות אלו בלבד, כי שלשה אומות יש בעולם שנשאר יחוסם קיים בעולם יותר משבעים אומות, והם ישראל וישמעאל ואדום, כי שאר אומות ערבכם סנחריב ואין להם עתה שם ידוע, ולכן עשה כן בדג שהוא מין טהור כל זמן שמזקינין מוסיף כח כנגד ישראל שנמשלו לדגים, שכל זמן שמזקנת אומת ישראל מוסיפה כח ביחוס שלה, שיש להם התפארות בכך, ועשה כן בנחש שהוא מין טמא כנגד אומה (אומת ישמעאל) דאיתא בר"מ בפנחס דף רע"ו נחש ממונה על ואיהו רהב וכו' יעיין שם, ועשה כן בחזיר שהוא מין טמא כנגד אדום הוא עשוי, דאיתא בספר מג"ע אופן קמ"ז דעשיו נמשל לחזיר, דכתיב [תהלים פ' י"ד] יכרסמנה חזיר מיער, יעיין שם:

16. עיין בסדר יעקב

ששואל למה צריכים טעם של ש'שוקע' ("למאי הלכתא דתניא חבית שנתגלה אף על פי ששתו ממנה תשעה ולא מתו לא ישתה ממנה עשירי"). הלוא אין הולכים אחר רוב כשיש ספק סכנה? עיי"ש ש'ת' היכא דלא איתחזק איסורא הולכים גם בנפשות אחר הרוב, וכאן לא נודע ששתה נחש, עיי"ש.

17. תוספות רא"ש על עבודה זרה דף ל/ב

ומטמא טומאה חמורה בכזית. הקשה ה"ר אלחנן אמאי לא בעינן רביעית כדי שיקרש ויעמוד על כזית דהכי אמרינן [גבי] כל דבר צלול שהיבש במינו שעורו בכזית גבי יין ודם נבלות בפרק המוציא יין בשבת, ואומר ר"י דכיון דאסור מטעם תקרובת ואינו בכלל זבח אלא משום דאיתקש לזבח לכך טומאתן בכזית כמו זבח: